

пацієнти повторно звернулися для лікування алкоголізму в червні, вони знову склали тест «Визначення сугестивності».

При проведенні першого тестування більшість пацієнтів досить точно відповіли на тестові завдання. Коли пацієнти знову проходили тест «Визначення навіюваності» після карантину, більшість пацієнтів відповідали на запитання та відтворювали той самий приклад, який був запропонований у тексті. Перший раз, коли пацієнти проходили тест, сугестивність склала  $36 \pm 2,4$  - середня сугестивність. Після карантину коефіцієнт сугестивності склав  $49 \pm 3,2$  – цифра, що відповідала підвищеній сугестивності.

Дослідження статистики злочинності в Україні показало, що після карантину викликаного пандемією SARS-COVID-2 суттєво зросла частка злочинів, пов'язаних із шахрайством, що можна пояснити підвищенням навіюваності людей після карантину викликаного пандемією SARS-COVID-2.

### **Федчун Наталія Олександрівна**

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу,  
детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного  
університету «Одеська юридична академія»,*

### **ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИРОДИ ІМПУЛЬСИВНИХ ЗЛОЧИНІВ**

Основне призначення теоретико-прикладних досліджень щодо природи досліджуваного явища визначається адаптацією теоретичних знань у реальній дійсності, а саме оптимізації заходів контролю і протидії злочинності, зокрема імпульсивним злочинам.

Специфічність імпульсивних злочинів, визначають наступні кримінологічно значимі ознаки:

психофізіологічні стани особи – психічні розлади викликані станом наркотичного, алкогольного, токсикологічного сп'яніння або станом афекту чи психічними аномаліями;

імпульсивність злочинної поведінки – прискорена реакція на зовнішню ситуацію з урахуванням свідомого і несвідомого;

характер мотивації – у мотиві домінує динамічний момент – емоція. [1; с. 273].

При вивченні злочинної поведінки, зокрема імпульсивної, необхідно враховувати значення біологічних детермінант, оскільки від них теж залежить, що людина засвоїть від середовища, в якому вона перебуває і розвивається. Біологічні особливості людини мають значення для вибору нею лінії поведінки, вони можуть визначити її підвищену схильність до злочинної (антисупільної) реакції на конкретну обстановку і при подальшому закріпленні в цілому визначити стереотип особистості та постійну лінію поведінки. Разом з тим біологічні властивості можуть взагалі не проявитись протягом цілого життя людини, якщо вона не опиниться в конкретній життєвій ситуації, що послужить поштовхом до вчинення певних дій. Відтак, значення біологічних факторів у процесі виникнення девіантної поведінки особи не слід переоцінювати.

Отже, будь-яка соціальна реакція людини, весь лад її життя залежать від тих особливостей особи, які сформувалися на базі її психічних станів і процесів у ході власного соціального досвіду, тобто від системи її ставлення до дійсності. Експресія поведінки не означає його інстинктивності. Хоча бажання негайно реалізується в дію, воно є по-своєму логічним, оскільки відповідає фіксованій установці особистості.

Серед основних психологічних передумов імпульсивних злочинів виділяються стани відчуження й тривожності, психічні відхилення та аномалії. Такі психопатичні риси переважно набуваються внаслідок несприятливих умов формування особистості.

Відчуження, особливо в ранньому віці, ускладнює засвоєння людиною соціальних норм, регулюючих поведінку, призводить до дефектів соціалізації. Визначальним фактором таких дефектів є дисфункція сім'ї як соціального інституту.

Неналежне виконання сім'єю своєї основної соціальної функції – включення особистості в структуру суспільства – виступає підґрунтям для формування асоціальних установок особистості, формує негативне ставлення до соціуму та встановлених регуляторів суспільних відносин. Відчуження в сім'ї спонукає людину на пошук «однодумців», для ідентифікації своєї особистості, визнання та підтримки.

Часто референтними групами, з якими ідентифікує себе особа, стають неформальні групи з антисуспільною спрямованістю. При розриві соціальнокорисних зв'язків порушується соціальний контроль, що проявляється у протиставленні власних цінностей загальноновизнаним. Існування в асоціальній групі формує надмірну прихильність до цієї групи, ідентифікацію з нею, готовність до вчинення групових злочинів [2; с. 85]. Зазначений стан речей обумовлює специфічність мотиваційної сфери особистості, що проявляється у домінуванні таких мотивів поведінки як самоствердження, навіювання та наслідування та, як вже вказувалось вище, домінуванні динамічного моменту – емоції.

В основі перманентного стану тривожності лежать неусвідомлювані особистістю джерела загрози, пов'язані з депривацією потреби в безпеці. У ряді випадків тривожність здатна активно стимулювати злочинну поведінку, коли людина починає відчувати необхідність захисту від людей чи явищ, які вона суб'єктивно сприймає як загрозливі або деструктивні [2; с. 86]. Такі психічні особливості людини мають значення для вибору нею лінії поведінки, вони можуть визначити її підвищену схильність до неадекватної реакції на конкретну обстановку і при подальшому закріпленні визначити в цілому визначити стереотип особистості та постійну лінію поведінки. Домінування емоційного начала над інтелектуальним визначає психотичну природу психічного відхилення: нестабільні стани, зловживання алкоголем, наркотичними речовинами тощо.

Особи з такими розладами психічної діяльності являють собою особливий тип з характерною поведінкою і способом життя. Під впливом

несприятливих умов виховання і спілкування вони швидше криміналізуються і складніше піддаються виправленню та в цілому сприймаються соціумом як джерело небезпеки.

Однак, певна частина імпульсивних злочинців є повністю пристосованими до існування в соціумі, характеризуються підвищеним інтелектуальним потенціалом, наявністю артистичних здібностей та активною роллю та позитивним сприйняттям у суспільстві. Це явище було досліджено Херві Клеклі й отримало назву «маска нормальності». [3].

Для пояснення «маски нормальності» необхідно звернутися до основ психології. Фрейдистська модель психіки людини включає в себе три рівні: несвідоме (сукупність інстинктів і витіснених спогадів), підсвідоме («доступна» пам'ять, сукупність переживань, до якої можна отримати доступ вольовим зусиллям) та свідоме («реальна пам'ять», тобто переживання, усвідомлювані в даний момент, орієнтування на установки соціуму). Інстинкти, що знаходяться в несвідомому, блокуються на рівні підсвідомого через заборони, локалізовані в області свідомого [3]. Саме такі механізми захисту, тобто придушення несвідомих потягів сприйнятими особою нормами, обумовлюють соціально схвалювану поведінку.

Визначальним є те, що, для таких осіб в цілому не характерні малозначні конфлікти, що формує в суспільстві образ добропорядної людини (ідеального чоловіка, чудового батька, прекрасного сусіда і т.п.). Скидання енергії несвідомого відбувається безпосередньо в момент вчинення злочинів, а після вчинення злочину починається стадія емоційного спокою. Так, задовольнивши потреби (вчинення злочину) особа позбавляється «вантажу несвідомого», повертається до межі нормальності.

Безумовно, у зв'язку із специфічністю та унікальністю набору особистісних факторів, зокрема й психічних станів та процесів, що обумовлюють деформації ставлення людини до дійсності, не видається можливим існування універсальних механізмів впливу на відхилені форми поведінки.

Однак, основою соціального контролю залишається «оздоровлення» умов формування особистості, що визначають вектор її соціалізації, через дієвість первинних соціальних інститутів та суспільства в цілому.

Засобами ж «прицільного» впливу є своєчасне втручання у кризові ситуації, якісне надання психологічної допомоги, індивідуально-профілактична робота з особами, які знаходяться в «небезпечному» стані, пріоритетність превенції та ефективне реагування на вчинені злочини.

Безумовно, розглянуті питання не вичерпують всю повноту проблеми, а лише окреслюють коло подальших наукових досліджень.

### **Список використаних джерел:**

1. Антонян Ю.М., Ткаченко А.А., Шостакович Б.В. Криминальная сексология. М., 1999. 464 с.
2. Зелинский А.Ф. Криминальная психология. К.: Юринком Интер, 1999. 240 с.
3. Cleckley, Hervey (1988). The Mask of Sanity: An Attempt to Clarify Some Issues About the So Called Psychopathic Personality. 1988. 471 p.

**Бойко-Джумеля Вікторія Ігорівна**

*аспірант кафедри криміналістики Національного університету «Одеська  
юридична академія*

## **ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ПРИЧЕТНОЇ ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНВЕСТИВАННЯ БУДІВНИЦТВА**

Будівництво – це спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, добудова, реставрація і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт або нове будівництво, реконструкція, технічне переоснащення, реставрація та капітальний ремонт об'єктів будівництва [5, с. 18-19].